

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека
(назва навчальної дисципліни)

нормативна дисципліна

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма

форма навчання
курс(и) та семестр(и) вивчення
навчальної дисципліни

другий (магістерський)
07 «Управління та адміністрування»
073 «Менеджмент»
магістр з менеджменту

«Менеджмент охорони здоров'я та
соціальне проектування»
заочна
I курс, II семестр

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача, науковий ступінь, учене звання	Карамишев Дмитро Васильович – професор закладу вищої освіти кафедри медицини катастроф та військової медицини, доктор наук з державного управління, професор
Профайл викладача	https://medcat.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+38 050 580 50 04
E-mail:	dvk1vip@gmail.com d.karamyshev@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті університету	https://medcat.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 кредити ЄКТС / 90 годин, із них:

Лекції – 4 годин

Семінарські заняття – 8 годин

Консультативні години – 6 годин

Самостійна робота – 72 годин

Вид контролю – підсумковий модульний контроль (ПМК).

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека», галузі знань «Управління та адміністрування», спеціальності «Менеджмент» базується на політиці Полтавського державного медичного університету відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf);

Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/basic_pages/docs/sDAiiaTeTuiI3yFpzkmChNKVd2l6Z0B1FlmZbSYU.pdf); Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQkgr93b.pdf) та інших нормативних документів

(<https://www.pdmu.edu.ua/index.php/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>).

Кожен здобувач вищої освіти під час проведення практичних занять повинен дотримуватись академічної доброчесності, що передбачає самостійне

виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

Здобувачам вищої освіти забороняється порушувати графік навчального процесу і допускати невиконання навчального плану та індивідуального навчального плану без поважних на те причин.

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з кризового управління, керування ризиками та комплексної безпеки за сучасними міжнародними стандартами, володіння алгоритмами ризик менеджменту в кризових умовах, налагодження системи комплексної безпеки на різних рівнях управління.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» є набуття знань та вмінь з основ кризового управління, керування ризиками та комплексної безпеки, діяльність з управління організаціями в умовах кризи, сполучення стратегії і тактики кризового управління, що спрямовано на розробку і реалізацію заходів, які запобігають ситуаціям, що призводять до кризового стану.

Значення навчальної дисципліни полягає в тому, що сучасний менеджмент розглядає антикризове управління як комплекс заходів, що охоплюють всі сфери управлінської діяльності. Тому для сучасного менеджера велике значення має уміння передбачати майбутню кризу, готуватися до неї і долати її наслідки.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» базується на вивченні здобувачами вищої освіти обов'язкових освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Менеджмент охорони здоров'я та соціальне проєктування» другого (магістр) рівня вищої освіти, зокрема: ОК1 Глобальні парадигми та міжнародне право охорони здоров'я, ОК2 Інформаційні системи і цифрові технології в управлінні, ОК5 Менеджмент організацій, ОК6 Державна політика та організаційно-правові засади охорони здоров'я, ОК8 Стратегічне планування та розвиток підприємств у сфері охорони здоров'я, ОК9 Економіка, публічні фінанси та інвестиції в охорону здоров'я, інших освітніх компонентів згідно навчального плану підготовки магістра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент у Полтавському державному медичному університеті.

Опанування навчальної дисципліни «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» закладає основи теоретичних та практичних знань для з управління діяльністю в кризових ситуаціях за сучасними стандартами на різних рівнях управління з урахуванням міжнародного досвіду.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» є формування системи теоретичних знань і практичних навичок з управління діяльністю в кризових ситуаціях, здійснення керівництвом господарюючих суб'єктів основних функцій менеджменту для попередження та усунення наслідків кризових явищ.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» є теоретична та практична підготовка та формування у здобувачів вищої освіти знань, умінь та практичних навичок із питань, що визначають сутність та специфіку кризової ситуації на підприємстві; основних симптомів кризової ситуації; управління в кризових ситуаціях; дослідження специфіки виникнення тієї чи іншої локальної кризи в організації; оцінювання і формулювання відповідних ризиків для виходу з кризової ситуації, налагодження ефективної системи комплексної безпеки персоналу.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

Компетентності згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна.

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності галузі 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю «Менеджмент» або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.

2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

3. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації.

4. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі

управління.

5. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми.

6. Здатність розробляти проєкти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість.

7. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

8. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

9. Здатність забезпечувати правове регулювання, застосовувати норми та акти міжнародного права, впроваджувати провідний міжнародний досвід.

10. Здатність проводити моніторинг, оцінювати можливі ризики, використовувати сучасні методи кризового менеджменту з урахуванням тенденцій розвитку суспільства і політики держави.

11. Здатність здійснювати належне забезпечення якості на основі міжнародних стандартів та принципів корпоративної соціальної відповідальності.

12. Здатність вибудовувати ефективні процеси, використовувати маркетингові інструменти, управляти змінами та конкурентоспроможністю в організаціях, реагувати на надзвичайні ситуації.

Програмні результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

3. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

4. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

5. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

6. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

7. Оцінювати можливі ризики, використовувати сучасні методи кризового менеджменту, організовувати заходи безпеки на різних рівнях управління.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека» здобувачі вищої освіти повинні: **знати:** характер кризових явищ в економіці та суспільстві на різних рівнях управління; ендогенні та екзогенні фактори, що провокують кризу на

підприємстві; механізми виникнення кризового стану в організації; основні умови готовності підприємства, його менеджерів і персоналу до подолання кризових явищ; методика діагностики кризових станів та ситуацій на підприємстві; особливості прийняття рішень в організаціях при кризовій ситуації; законодавчі та організаційно-правові аспекти щодо кризового управління, управління ризиками та комплексної безпеки; основи державного регулювання кризових процесів; **вміти:** використовувати технології та інструментарій кризового управління в організації; проводити діагностику стану організації з метою виявлення потенційних (прихованих) кризових ситуацій та явищ; визначити основні напрями подолання кризових явищ, управління ризиками та комплексної безпеки на підприємстві.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Модуль «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека»</i>	
1	Кризове управління: концептуальні засади, принципи. Кризовий стан та особливості кризового управління організацією Актуалізація проблематики кризового управління. Глобальні кризи як віддзеркалення глобалізаційних процесів. Світові економічні кризи: циклічність, причини, наслідки. Глобальні парадигми кризового управління. Кризове та антикризове управління: відмінності. Кризові процеси та явища в системі багаторівневого кризового управління. Цілі і завдання кризового управління. Принципи кризового управління. Функції кризового управління. Технології кризового управління. Реактивне та превентивне кризове управління. Адаптивно-рефлексивне кризове управління. Інституціональна система кризового управління економікою держави. Державні цикли і кризи. Роль та місце держави в кризовому управлінні. Кризовий стан організації та передумови його виникнення. Об'єктивні чинники зовнішнього середовища. Кризові ситуації в процесі управління організацією. Сутність діагностики кризи розвитку підприємства. Етапи діагностики кризового процесу. Стійкість організації та її види. Внутрішні загрози. Фази розвитку кризи мікроекономічної системи: прихована криза (або криза ефективності); криза платоспроможності; криза розрахунків (загроза банкрутства, неплатоспроможність). Трансформація управління організацією в умовах кризи.	2

2	Міжнародні концепції і стандарти ризик менеджменту. Система управління ризиками та прийняття рішень в організації Концепції ризик-менеджменту та їх порівняльна характеристика. Характеристика міжнародних стандартів та рекомендації з управління ризиками. Аналіз міжнародних стандартів в області оцінки ризиків. Загальна характеристика стандарту ISO 31000:2018 «Ризик-менеджмент» (Risk management – Guidelines), AS/NZS 4360:2004, Enterprise Risk Management – Integrated Framework (COSO ERM «Управління ризиками організацій. Інтегрована модель») та FERMA «Управління ризиками Федерації європейських асоціацій ризик-менеджменту». Процес управління ризиками згідно ISO 31000:2009, взаємозв'язок між принципами, системою та процесом управління ризиками згідно з ISO 31000:2009. Впровадження міжнародних стандартів. Міжнародні практики впровадження стандартів в управлінні ризиками. Зміст та алгоритм процесів управління ризиками Консолідований ризик організації та концепції управління ризиками. Особливості та функції ризик-менеджменту в організації. Організаційно-структурна схема служби ризик-менеджменту. Програма ризик-менеджменту. Документи у сфері ризик-менеджменту. Характеристика ризик-менеджменту як різновиду управлінської діяльності. Етапи та організація ризик-менеджменту. Прийняття рішень в кризовому управлінні. Технологія та послідовність розробки управлінських рішень в кризовому управлінні. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень. Критерії прийняття рішень в умовах ризику і часткової невизначеності. Визначення ефективності методів зниження ризику. Процес прийняття рішення за допомогою дерева рішень.	2
	Разом	4

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система кризового управління організацією та методи аналізу кризових ситуацій Система кризового управління організацією. Керовані змінні в організації. Політика кризового управління в організації. Розробка концепції кризового управління підприємством. Система раннього упередження і реагування. Своєчасність виявлення кризи, її фази та глибини. Параметри	2

	контролю кризових ситуацій в технології кризового управління. Поточне планування, оперативне і тактичне (ситуаційне) кризове управління. Методичні підходи до організації діагностики та корекції кризових явищ в організаціях. Методи аналізу кризових ситуацій в організації. Методи прогнозування кризових явищ.	
2	Ефективність та забезпечення якості кризового управління Ресурсоефективне кризове управління. Ефективність та результативність кризового управління організацією. Ефективність розподілу і використання наявних ресурсів. Забезпечення якості кризового управління та якості управління ресурсами в організації. Методики забезпечення результативності та якості кризового управління. Концепція TQM в кризовому управлінні.	2
3	Керування ризиками: сутність, зміст, підходи Поняття, фактори та причини невизначеності. Еволюція економічної категорії «ризик». Джерела виникнення ризику. Критеріальні ознаки ризику. Поняття, причини виникнення та функції підприємницького ризику. Сутність, особливості, структурні елементи, підходи та основні завдання ризик-менеджменту. Три лінії захисту у ризик-менеджменті. Зміст етапів управління ризиками економічного суб'єкта – зовнішній та внутрішній аналіз ризиків, кількісна та якісна оцінка ризиків, вибір методів управління ризиками, контроль та корегування процесу управління ризиками. Область застосування ризик-менеджменту в публічному управлінні. Комплаєнс-ризики в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	2
4	Комплексна безпека суспільства. Основи національної безпеки України. Стійкість в умовах гібридних загроз. Глобальні проблеми людства. Міжнародні стратегії безпеки в умовах гібридних загроз. Європейська концепція комплексної безпеки. Гібридні загрози, впливи та маніпуляції свідомістю. Європейська система безпеки та стійкості. СОЕ – система стійкості до гібридних загроз. Національна система стійкості в умовах гібридних загроз. Інституціональні засади та основні принципи побудови системи національної безпеки України. Поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов. Основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки.	2

	Державна безпека. Цивільна безпека. Інформаційна безпека України. Основні поняття та визначення у безпеці суспільства та життєдіяльності людини. Джерела небезпеки, небезпечні та шкідливі фактори. Загальна оцінка та характеристика небезпек. Оцінка ризику небезпеки. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Якісний аналіз небезпек. Соціально-політичне середовище життєдіяльності. Правові основи безпеки суспільства та життєдіяльності людини. Інформаційно-комунікативне суспільство як новий об'єкт впливу сугестивних технологій та маніпуляцій в умовах гібридних загроз. Правове регулювання відносин у галузі інформаційної безпеки Інформаційна гігієна під час війни.	
	Разом	8

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

Теми практичних занять програмою не передбачені.

Самостійна робота

№п/п	Зміст	Кількість годин
1	Підготовка до семінарських занять – теоретична підготовка та опрацювання ситуаційних вправ	18
2	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік) 1. Сутність та характеристики кризового управління. 2. Кризовий менеджмент. 3. Особливості якісного та кількісного аналізу ризику. 4. Управління операційними та проєктними ризиками в організаціях. 5. Соціальна безпека та безпека особистості. 6. Кризове управління в умовах надзвичайних ситуацій. 7. Інформаційні технології в реалізації кризового управління. 8. Міжнародний досвід кризового управління у країнах з розвинутою економікою. 9. Прийняття рішень в кризовому управлінні та ризик-менеджменті. 10. Державне управління безпекою та захистом від надзвичайних ситуацій в Україні. 11. Банкрутство, ліквідація та санація підприємств. 12. Соціально-психологічні аспекти кризового управління	48

3	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
	Разом	72

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання програмою не передбачені.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю

Модуль «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека»

1. Глобальні кризи як віддзеркалення глобалізаційних процесів.
2. Світові економічні кризи: циклічність, причини, наслідки.
3. Глобальні парадигми кризового управління. .
4. Кризове управління та його сутність. Загальні поняття про кризу і кризові явища.
5. Види, причини та наслідки криз. Явні та латентні (приховані) кризи.
6. Кризове та антикризове управління: відмінності.
7. Кризові процеси та явища в системі багаторівневого кризового управління.
8. Цілі і завдання, принципи і функції кризового управління.
9. Технології кризового управління.
10. Реактивне та превентивне кризове управління.
11. Адаптивно-рефлексивне кризове управління.
12. Інституціональна система кризового управління економікою держави.
13. Державні цикли і кризи. Роль та місце держави в кризовому управлінні.
14. Державне регулювання кризових явищ.
15. Кризовий стан організації та передумови його виникнення.
16. Об'єктивні чинники зовнішнього середовища у розвитку кризового стану організації.
17. Кризові ситуації в процесі управління організацією.
18. Стійкість організації та її види. Внутрішні загрози.
19. Фази розвитку кризи мікроекономічної системи: прихована криза (або криза ефективності); криза платоспроможності; криза розрахунків (загроза банкрутства, неплатоспроможність).
20. Ресурсоефективне кризове управління.
21. Поняття, фактори та причини невизначеності. Еволюція економічної категорії «ризик».
22. Сутність, особливості, структурні елементи, підходи та основні завдання ризик-менеджменту.
23. Концепції ризик-менеджменту та їх порівняльна характеристика.
24. Характеристика міжнародних стандартів та рекомендації з управління ризиками.
25. Аналіз міжнародних стандартів в області оцінки ризиків.
26. Міжнародні практики впровадження стандартів в управлінні ризиками.
27. Зміст та алгоритм процесів управління ризиками.
28. Консолідований ризик організації та концепції управління ризиками.

29. Особливості та функції ризик-менеджменту в організації.
30. Характеристика ризик-менеджменту як різновиду управлінської діяльності.
31. Етапи та організація ризик-менеджменту.
32. Прийняття рішень в кризовому управлінні.
33. Технологія та послідовність розробки управлінських рішень в кризовому управлінні.
34. Область застосування ризик-менеджменту в публічному управлінні.
35. Глобальні проблеми людства.
36. Міжнародні стратегії безпеки в умовах гібридних загроз.
37. Європейська концепція комплексної безпеки.
38. Гібридні загрози, впливи та маніпуляції свідомістю.
39. Європейська система безпеки та стійкості.
40. СОЕ – система стійкості до гібридних загроз.
41. Національна система стійкості в умовах гібридних загроз.
42. Інституціональні засади та основні принципи побудови системи національної безпеки України.
43. Поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов.
44. Основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки.
45. Державна безпека. Цивільна безпека.
46. Інформаційна безпека України.
47. Соціально-політичне середовище життєдіяльності. Правові основи безпеки суспільства та життєдіяльності людини.
48. Інформаційно-комунікативне суспільство як новий об'єкт впливу суттєвих технологій та маніпуляцій в умовах гібридних загроз.
49. Правові та соціально-психологічні аспекти індивідуальної безпеки в умовах воєнного стану.
50. Діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах надзвичайних ситуацій.

Перелік практичних навичок до ПМК

Практичні навички програмою не передбачені.

Перелік питань, які повинен засвоїти здобувач вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни (форма контролю – ПМК) _Модуль «Кризове управління, керування ризиками та комплексна безпека»

1. Кризовий процес і етапи його розвитку.
2. Керовані і некеровані кризові процеси.
3. Діагностика кризових процесів і явищ.
4. Моніторинг кризових процесів і явищ в системі багаторівневого кризового управління.
5. Макросередовище і державне втручання у перебіг кризи.
6. Макроекономічні і соціально-політичні наслідки кризових явищ.

7. Вплив макроекономічних проблем на різних рівнях кризового управління.
8. Антикризові аспекти кризового управління в державах з розвинутою ринковою економікою.
9. Інформаційні технології в реалізації кризового управління.
10. Сутність діагностики кризи розвитку підприємства.
11. Етапи діагностики кризового процесу.
12. Система кризового управління організацією.
13. Керовані змінні в організації.
14. Політика кризового управління в організації.
15. Розробка концепції кризового управління підприємством.
16. Система раннього попередження і реагування.
17. Своєчасність виявлення кризи, її фази та глибини.
18. Параметри контролю кризових ситуацій в технології кризового управління.
19. Поточне планування, оперативне і тактичне (ситуаційне) кризове управління.
20. Методичні підходи до організації діагностики та корекції кризових явищ в організаціях.
21. Методи аналізу кризових ситуацій в організації.
22. Методи прогнозування кризових явищ.
23. Керівник в кризовій ситуації. Кризовий менеджер: характерні риси та умови залучення.
24. Рольова структура діяльності менеджера в кризовому управлінні.
25. Організація робіт з виходу організації з кризи.
26. Практичні підходи до кризового управління: диверсифікація, реінженіринг, реструктуризація.
27. Проактивний підхід в кризовому управлінні.
28. Соціально-психологічні аспекти кризового управління.
29. Роль лідера в кризовому управлінні.
30. Кризові групи, їх формування та функції.
31. Кризове управління і корпоративна культура організації.
32. Захист від маніпулятивного впливу під час кризи.
33. Ефективність та результативність кризового управління організацією.
34. Ефективність розподілу і використання наявних ресурсів.
35. Забезпечення якості кризового управління та якості управління ресурсами в організації.
36. Методики забезпечення результативності та якості кризового управління.
37. Концепція TQM в кризовому управлінні.
38. Джерела виникнення ризику.
39. Критеріальні ознаки ризику.
40. Поняття, причини виникнення та функції підприємницького ризику.
41. Три лінії захисту у ризик-менеджменті.
42. Зміст етапів управління ризиками економічного суб'єкта – зовнішній

та внутрішній аналіз ризиків, кількісна та якісна оцінка ризиків, вибір методів управління ризиками, контроль та корегування процесу управління ризиками.

43. Загальна характеристика стандарту ISO 31000:2018 «Ризик-менеджмент» (Risk management – Guidelines).

44. Загальна характеристика стандарту Enterprise Risk Management – Integrated Framework (COSO ERM «Управління ризиками організацій. Інтегрована модель»).

45. Загальна характеристика стандарту FERMA «Управління ризиками Федерації європейських асоціацій ризик-менеджменту».

46. Процес управління ризиками згідно ISO 31000:2009, взаємозв'язок між принципами, системою та процесом управління ризиками згідно з ISO 31000:2009.

47. Комплаєнс-ризик в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

48. Сутність процесу оцінки ризиків як етапу управління. Мета та етапи аналізу ризиків. Рівень ризику.

49. Алгоритм процесу аналізу та оцінки ризиків. Показники оцінювання ризику.

50. Якісне оцінювання ризиків. Кількісне оцінювання ризиків.

51. Основні критерії оцінювання ризиків.

52. Послідовність етапів процесу оцінювання ризиків на підприємстві.

53. Ідентифікація та сегментація ризиків по процесах.

54. Ранжування і відбір ризиків.

55. Прийоми експертної оцінки ризиків.

56. Метод Монте Карло для аналізу ризиків.

57. Характеристика методів кількісної оцінки ризиків (статистичний, аналітичний, метод доцільності витрат, метод аналогів, рейтинговий, метод дерева рішень, нормативний метод).

58. Експертні методи аналізу та оцінки ризиків.

59. Застосування теорії ігор для оцінки ризиків.

60. Організаційно-структурна схема служби ризик-менеджменту.

61. Документи у сфері ризик-менеджменту.

62. Управління проєктними та операційними ризиками.

63. Планування впливу на ризик: методи, інструменти, стратегія.

64. Напрями профілактики ризиків: запобігання; мінімізація; диверсифікація, лімітування.

65. Методи управління ризиком.

66. Розробка організаційної підтримки заходів ризик-менеджменту.

67. Реалізація рішень та після реалізаційний моніторинг.

68. Програма управління ризиками на підприємстві та функції ризик-менеджера.

69. Поняття та класифікація проєктних ризиків.

70. Система факторів впливу на проєктні ризики.

71. Якісний та кількісний аналіз проєктних ризиків.

72. Структура процесу управління ризиками в проєктній діяльності –

ідентифікація, квантифікація, оптимізація, моніторинг.

73. Методи управління проєктними ризиками.

74. Інструменти управління ризиками відповідно до етапу реалізації проєкту.

75. Управління операційними ризиками або ризик-менеджмент на виробництві (операційний).

76. Особливості оцінки операційного ризику

77. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень.

78. Критерії прийняття рішень в умовах ризику і часткової невизначеності.

79. Визначення ефективності методів зниження ризику.

80. Процес прийняття рішення за допомогою дерева рішень.

81. Основні поняття та визначення у безпеці суспільства та життєдіяльності людини.

82. Джерела небезпеки, небезпечні та шкідливі фактори. Загальна оцінка та характеристика небезпек.

83. Оцінка ризику небезпеки. Концепція прийнятного (допустимого) ризику. Якісний аналіз небезпек.

84. Правове регулювання відносин у галузі інформаційної безпеки.

85. Інформаційна гігієна під час війни.

86. Сутність соціальної безпеки держави.

87. Основні елементи соціальної структури в контексті забезпечення національної безпеки держави.

88. Соціальні групи як інструмент політичного тиску та суб'єкт національної безпеки держави.

89. Соціальна напруженість як інтегральний індикатор соціальної безпеки суспільства.

90. Соціальна стратифікація. Соціальний статус та соціальна роль особистості. Теорія соціальної мобільності.

91. Соціальні фактори впливу на життя і здоров'я людини та соціально-економічні індикатори рівня життя населення.

92. Поняття індивідуальної безпеки.

93. Основні міжнародні документи про права людини як нормативна складова безпеки особистості.

94. Єдина державна система цивільного захисту населення і територій.

95. Організація захисту населення і територій у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

96. Організація кризового управління силами і засобами в умовах надзвичайних ситуацій.

97. Організація цивільного захисту на об'єкті господарювання в умовах виникнення і поширення надзвичайної ситуації..

98. Оцінка готовності об'єкта господарювання до функціонування в умовах надзвичайних ситуацій та принципи її здійснення.

99. Дії під час надзвичайних ситуацій різного рівня та захист персоналу.

100. Заходи та порядок проведення евакуації співробітників.

Методи навчання

Лекція;
Проблемна лекція;
Лекція-дискусія;
Семінарське заняття;
Конференція, бесіда;
Пояснення;
Демонстрації;
Консультації;
Ділова гра;
Практико-орієнтований кейс-метод;
Мозкова-атака;
Самонавчання.

Форми і методи оцінювання

Поточний контроль;
Усне опитування;
Письмовий контроль;
Метод тестів відкритої і закритої форми;
Самоконтроль;
Метод самооцінки;
Підсумковий модульний контроль.

Система поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні засвоєння кожної теми модуля здобувачу другого (магістерського) рівня вищої освіти виставляється оцінка за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти

(https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05lNcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf). Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти, як при підготовці до семінарського заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку вивчення дисципліни.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою в інтегровану (максимум 120 балів) конвертовану сумарну оцінку поточної успішності за модуль проводиться лише після поточного заняття, яке передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за наступним алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка здобувача вищої освіти за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до даного модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт 24. Винятком є випадок, коли середня за

традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. В цьому разі здобувач вищої освіти отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Мінімальна конвертована сума балів поточної успішності для всіх модулів дисципліни складає 72 бали.

Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення модуля мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність, балам за ПМК та традиційній чотирьохбальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf), при цьому присутність здобувача освіти на ПМК є обов'язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає ПМК за загальними правилами.

До підсумкового модульного контролю допускаються здобувачі освіти, що відвідали всі заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку) і набрали конвертовану суму балів, не меншу за мінімальну – 72 бали. Якщо за результатами поточної успішності здобувач вищої освіти набрав 72 бали, він допускається до складання ПМК.

Форма проведення підсумкового модульного контролю включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Перелік питань до ПМК доводиться до здобувачів вищої освіти на початку вивчення ОК.

Результат ПМК оцінюється у балах і в традиційну 4-бальну оцінку не конвертується. Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів. Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність). Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах та оцінки підсумкового модульного контролю також у балах, що виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків визначених програмою дисципліни. Здобувач вищої освіти, який за результатами складання ПМК отримав результат менший за 50 балів, зобов'язаний пройти повторне складання ПМК згідно з графіком не більше 2-х разів. За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності результати оцінювання, отримані під час складання ПМК здобувачу вищої освіти за відповідь виставляється оцінка «незадовільно».

У разі незгоди здобувача вищої освіти з оцінкою, отриманою за ПМК, здобувач вищої освіти має право подати апеляцію (у відповідності до «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти» (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/8Egpm18X2hOVGl4OURn5Agzgjwbb6RhYwFXPhHuB.pdf)).

Отримані бали за модуль науково-педагогічний працівник виставляє у «Відомість підсумкового модульного контролю» та індивідуальний навчальний план студента.

Методичне забезпечення

1. Силабус.
2. Список рекомендованої літератури.
3. Мультимедійні презентації лекцій.
4. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти: тести різних рівнів складності; ситуаційні задачі; тактичні сценарії.
5. Алгоритми відпрацювання тактичних сценаріїв.
6. Підбірка відеоматеріалів.

Рекомендована література

Базова

1. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.
2. Глущенко С.В., Івахненко С.В.. Антикризове управління на підприємстві : фінансово-організаційні аспекти : навчальний посібник. Київ : НаУКМА, 2020. 92 с.
3. Гобела В. В., Живко З. Б., Леськів Г. З., Мельник С. І. Управління кризовими ситуаціями : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 228 с.
4. Монастирський Г.Л., Попович Т.М. Антикризове управління : навч. посіб. Тернопіль: Крок, 2015. 180 с.
5. Смерічевський С.Ф., Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.
6. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент. Київ: Кондор, 2018. 220с.
7. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с.

Допоміжна

1. Адамська О. Антикризове управління в контексті реагування на регіональні виклики: теоретико-методологічний аспект. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С. 30-38.
2. Андренко-Тюріна Н.М., Краватка Н.С., Грабовська І.В. Антикризове управління : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
3. Безпека життєдіяльності: соціально-економічний аспект / За ред. С.В.Лукашук-Федик. – Тернопіль: Горлиця, 2008. – С. 139-144.
4. Белей С.В. Державні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру: теорія, методологія, практика : монографія. Харків : Вид-во НАНГУ, 2015. 349 с.
5. Борзенко В.І Антикризове управління : навчальний посібник. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2016. 232 с.
6. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Запарний В. В. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред. Є. П. Желібо. 6-е вид. - К.: Каравела, 2008. — 344 с.
7. Іванюта С.М. Антикризове управління: Навчальний посібник, рек. МОН

України. – К.: ЦУЛ, 2007. – 288 с.

8. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.

9. Комарницький І.Ф., Терлецька Ю.О. Антикризове управління підприємством : теорія та практика : навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2010. 243 с.

10. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2012. 366 с.

11. Куйбіда В. С., Пасічник В. М. Засади державної політики національної безпеки України : монографія / за заг. ред. В. С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2020. 488 с. - С. 21-72 // http://lvivacademy.com/cafedr/pablik_2021/kuybida_pasichnyk.pdf

12. Кульчій І.О. Антикризове управління: навчальний посібник. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 120 с.

13. Линник О.І., Смоловик Р.Ф., Юр'єва І.А. Антикризове управління на вітчизняних та закордонних підприємствах : теорія, діагностика кризового стану, соціально-економічні аспекти управління : монографія. Харків : НТУ «ХПІ», 2013. 543 с.

14. Мелеганич Г. Антикризове управління : навчально-методичні рекомендації. Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2015. 48 с.

15. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник. Харків:НТУ «ХПІ», 2018. 140 с.

16. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 68 с.

17. Ріщук Л.І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.

18. Світова гібридна війна: український фронт: монографія /за заг. ред. В.П. Горбуліна. - К.: НІСД, 2017. - 496 с.

19. Скібіцький О. М. Антикризоровий менеджмент [Текст] : навч. посібник / О. М. Скібіцький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 568 с.

20. Тюріна Н. М. Антикризове управління / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка, І. В. Грабовська. – К. : ЦУЛ, 2012. – 448 с.

21. Штангерт А. М., Копилук О. І. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посібник / А. М. Штангерт, О. І. Копилук. – К.: Знання, 2007. – 335 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна рада України. Офіційний вебпортал: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

2. Кабінет Міністрів України // <http://www.kmu.gov.ua>

3. Рада національної безпеки та оборони // www.rnbo.gov.ua

4. Міністерство економіки України // <http://www.me.gov.ua>

5. Міністерство охорони здоров'я України : веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>

6. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>

7. Офіційний веб-сайт Збройних сил України // www.zsu.gov.ua
8. Офіційний веб-сайт Служби безпеки України // <http://www.sbu.gov.ua>
9. Державний комітет статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

Розробники:

Карамишев Дмитро Васильович, професор закладу вищої освіти кафедри медицини катастроф та військової медицини, доктор наук з державного управління, професор

Гордієнко Людмила Петрівна, завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини, кандидат медичних наук, доцент